

Elektronické aukcie na Slovensku

Emília Sičáková-Beblavá,
Slavka Šatníková,
Peter Klátik

TRANSPARENCY
INTERNATIONAL
SLOVENSKO

Elektronické aukcie v skratke

- E-aukcia (okrem ZNH) **nie je úplný a samostatný postup zadávania zákazky, ale je súčasťou zadávania zákazky** – vyhodnotenia ponúk a patrí do elektronizácie procesov verejného obstarávania.
- Smernica EÚ - e-aukcia *„opakujúci sa proces využívajúci elektronické zariadenie na predloženie nových cien upravených smerom nadol a/alebo nových hodnôt týkajúcich sa určitých charakteristických parametrov ponúk, ku ktorému dôjde po úvodnom úplnom vyhodnotení ponúk a ktorý umožní zostavenie poradia ponúk použitím metód automatického vyhodnocovania.“*

❖ Potenciálne výhody e-aukcií:

- poskytnutie súťažiacim viacero možností ponúknuť cenu,
- nižšia vysúťažená cena oproti začiatočnej cene,
- získanie lepších znalostí o trhu,
- a vyššia transparentnosť obstarávania.

❖ Potenciálne riziká:

- „kľatba víťaza“ : keď uchádzači, v snahe vyhrať, ponúkajú čo najnižšie, no zároveň nerealistické ponuky
 - V súčasnosti ošetrené napr. existenciou sankcií v prípade nedodržania vysúťaženej zmluvy
- preferencia veľkých dodávateľských organizácií
 - slovenská prax poukazuje na rozdielny fenomén - veľké spoločnosti nie sú pozývané do e-aukcií a to z dôvodu, aby sa umožnilo vyhrávať menším lokálnym aktérom

❖ Základné predpoklady pre úspech e-aukcií:

- presné určenie technických parametrov predmetu zákazky,
- zabezpečenie konkurencie medzi dodávateľmi a rovnakých podmienok pre všetkých potenciálnych účastníkov e-aukcie,
- a vytvorenie organizačnej kapacity na riadenie procesu verejného obstarávateľa obstarávateľom.

Elektronické aukcie na Slovensku

- ❖ Zákon o verejnom obstarávaní povinne určil využívanie e-aukcií vo verejnom sektore až v roku 2011, kde je nutné ich využívať pri nadlimitných zákazkách a od 1. januára 2012 aj pri podlimitných.
- ❖ Prax vo využívaní e-aukcií však poukázala na skutočnosť, že viaceré samosprávy či nemocnice takýto postup verejného obstarávania využívali už predtým a dobrovoľne

Metodológia výskumu

- Vzorku tvorilo 32 verejných obstarávateľov využívajúcich e-aukcie pri verejnom obstarávaní v rokoch 2008-2010
 - Miestne samosprávy (24)
 - Nemocnice (4)
 - Ústredná štátna správa (2)

Členenie výskumu

- 1. Mapovanie trhu e-aukcií
 - Trh e-aukcií v čase
 - Typy zákaziek s e-aukciami
- 2. Ekonomické efekty e-aukcií
 - Miera súťaženie
 - Úspory
 - Cenový benchmarking
 - Dodatky
 - Nákup aukčných služieb
- 3. Typológia e-aukcií
 - Podľa spôsobu ukončenia e-aukcií
 - Podľa spôsobu definovania začiatkovej ceny

1. Mapovanie trhu e-aukcií

1.1. Trh e-aukcií v čase

- ❖ Postupný **dobrovoľný nárast používania EA** a to jednak z hľadiska subjektov, ako aj počtu zákaziek a verejných zdrojov alokovaných uvedeným postupom.

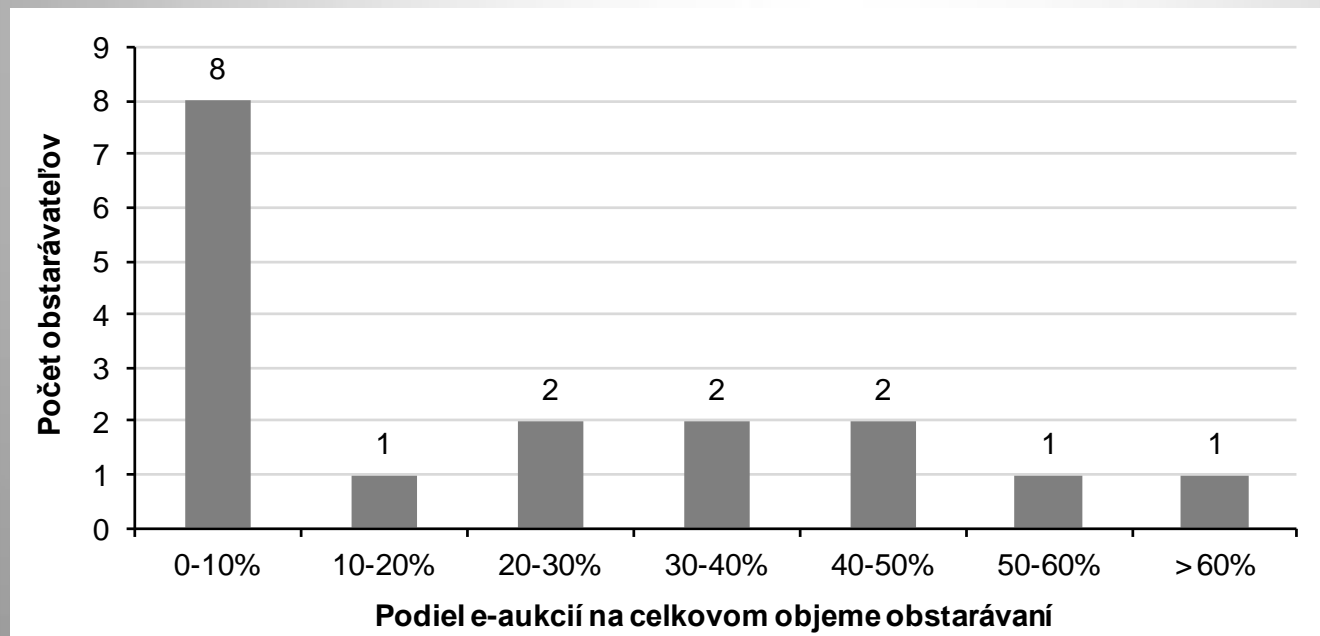
Tabuľka 1: Počet verejných zákaziek obstarávaných formou e-aukcií a objemy verejných zákaziek alokovaných formou e-aukcie

Rok	2008	2009	2010	Spolu za roky 2008 - 2010
Počet zákaziek v jednotlivých rokoch	96	279	350	725
Objem zákaziek formou EA v jednotlivých rokoch (v € bez DPH)	42 110 803	5 389 098	115 277 532	162 777 433
Počet verejných obstarávateľov obstarávajúcich v danom roku formou e-aukcie	5	16	29	32

1.1. Trh e-aukcií v čase

- ❖ Vo väčšine prípadov **nešlo o hlavný typ postupu daného verejného obstarávateľa**, keď takmer polovica obstarávateľov realizovala prostredníctvom EA menej ako 10 % celkového objemu obstaraných statkov.

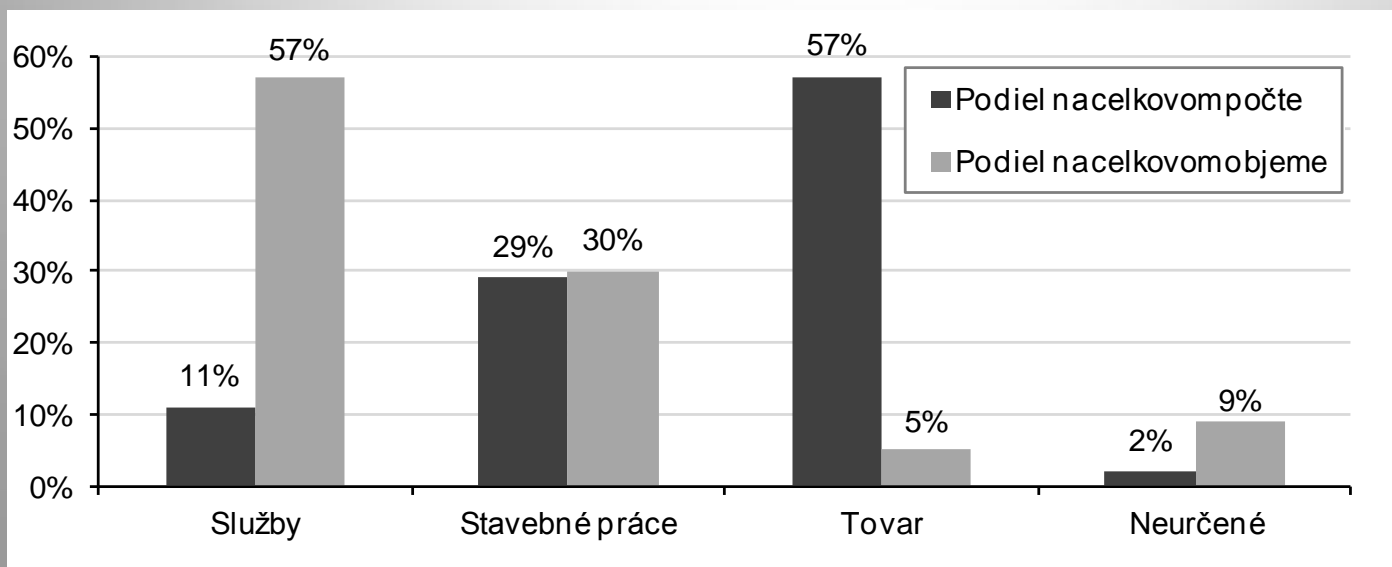
Graf 1: Porovnanie podielov e-aukcií na celkovom objeme obstarávaní

1.2. Typy zákaziek s e-aukciami

- ❖ Z hľadiska predmetu obstarávania verejní obstarávatelia **postupovali e-aukciou prevažne pri obstarávaní tovarov** (57 % z celkového počtu e-aukcií).
- ❖ Z hľadiska finančných objemov na celkovom objeme e-aukcií sa však **najviac týmto postupom alokovali verejné zákazky na služby** (57 %),

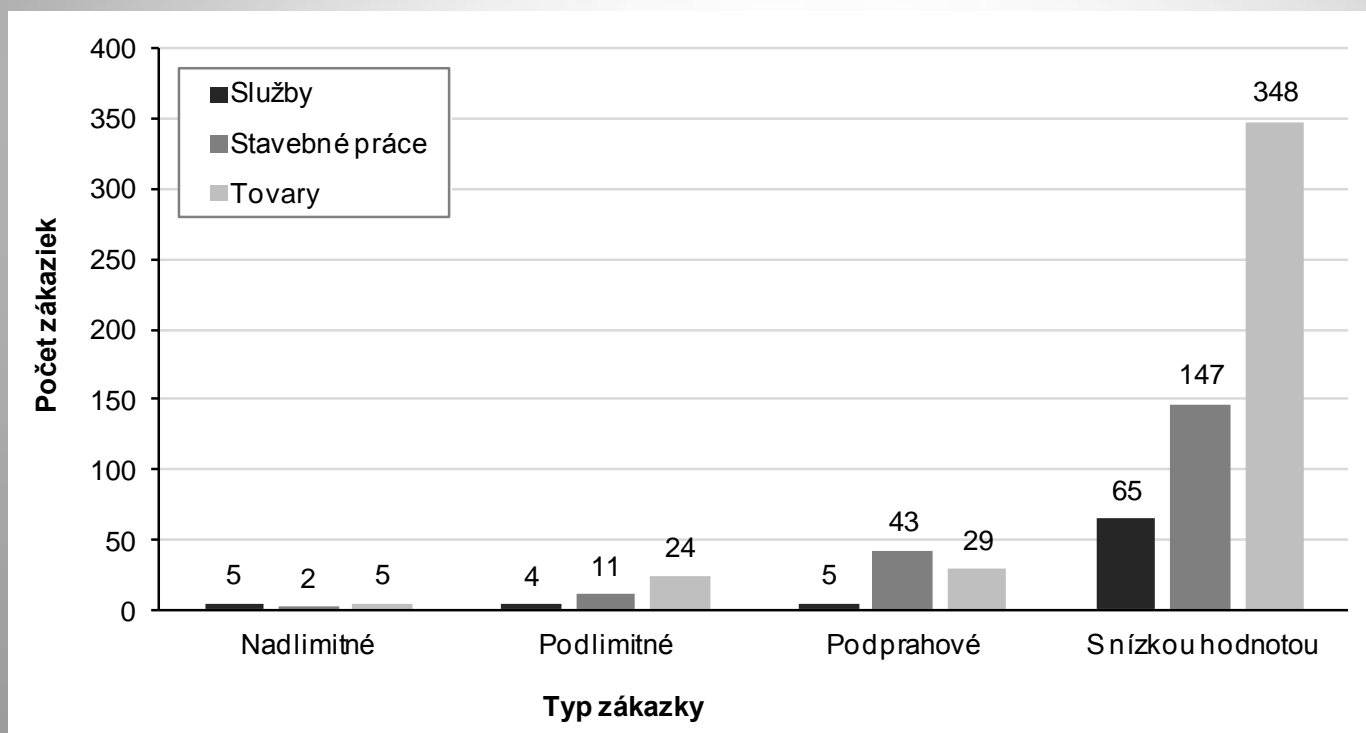
Graf 3: Počet a objem zákaziek alokovaných formou e-aukcie podľa predmetu zákazky

1.2. Typy zákaziek s e-aukciami

- ❖ Najviac zákaziek sa alokovalo cez EA pri obstarávaní zákaziek s nízkou hodnotou, a to dokonca pri všetkých troch typoch predmetu verejného obstarávania

Graf 4: Predmet verejnej zákazky a typ verejnej zákazky z hľadiska početnosti

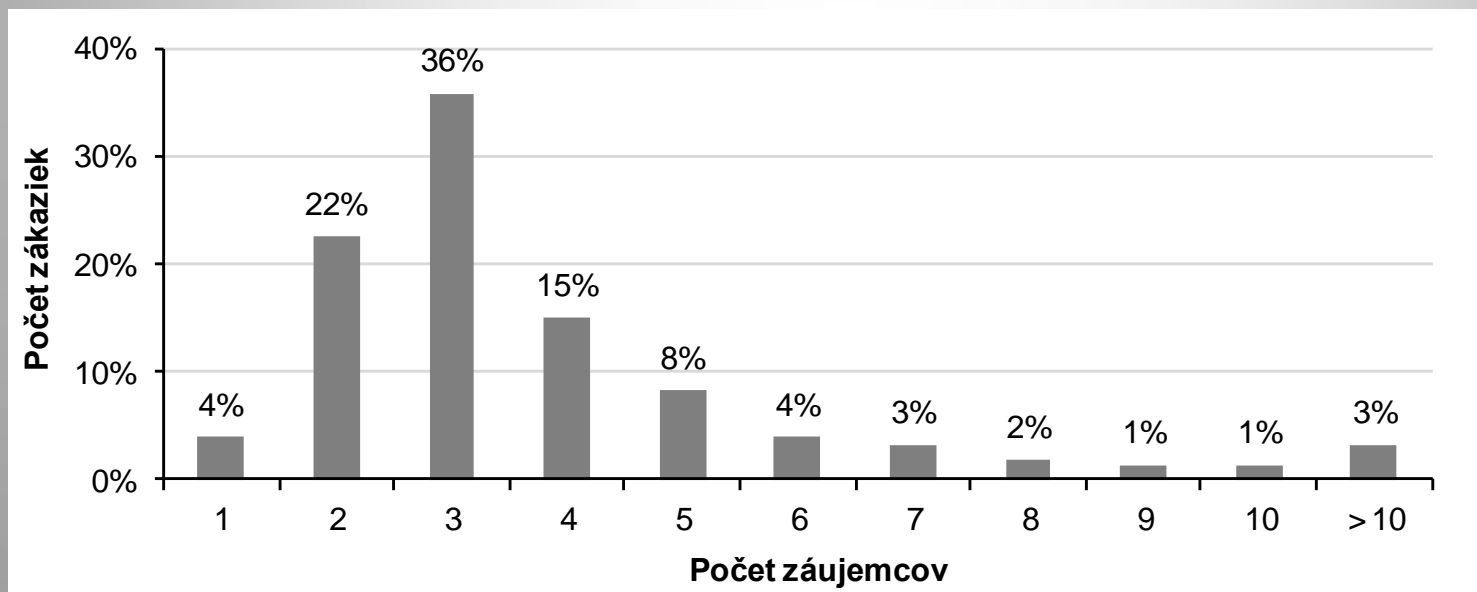

2. Ekonomické efekty elektronických aukcí

2.1. Miera súťaženia

- ❖ Najčastejšie vyskytujúci sa počet záujemcov bol 3 a ten sme identifikovali pri v 256 prípadoch obstarávania, čo tvorí 36% z celkového počtu nami sledovaných zákaziek.

Graf 5: Počet záujemcov o verejnú zákazku

2.2. Úspory

❖ Dva základné pohľady na úspory pri využívaní e-aukcií. Je možné ich definovať ako:

- **Percentuálna úspora:**

$$1 - [\text{súčet vysúťážených cien}] / [\text{súčet začiatočných cien}],$$

a/alebo ako

- **Priemerná úspora**

priemer cez všetky aukcie z hodnôt:

$$1 - [\text{vysúťážená cena}] / [\text{začiatočná cena}].$$

2.2. Úspory

- ❖ **Priemerné úspory sa výrazne v čase nemenia a dosahujú výšku v intervale 8 - 12 %. Celkové úspory sa pohybujú od 6 % do 12%.**

Tabuľka 2: Celkové a priemerné úspory z e-aukcií počas rokov 2008-2010

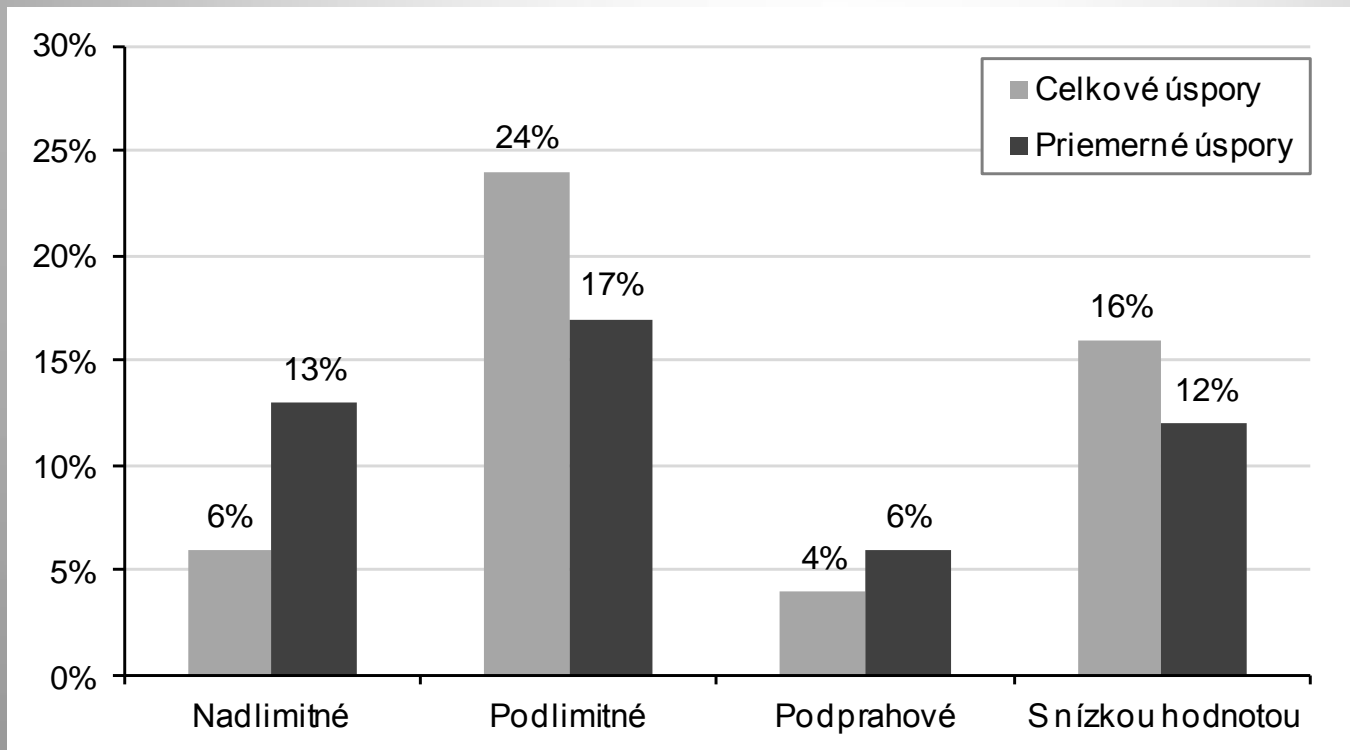
Rok	2008	2009	2010	Celkovo
Celkové úspory	8 %	12 %	6 %	9 %
Priemerné úspory	8 %	10%	12 %	11 %

2.2. Úspory

❖ Výška úspor vs. typ zákazky:

- najvyššie celkové aj priemerné úspory sa dosiahli pri podlimitných zákazkách

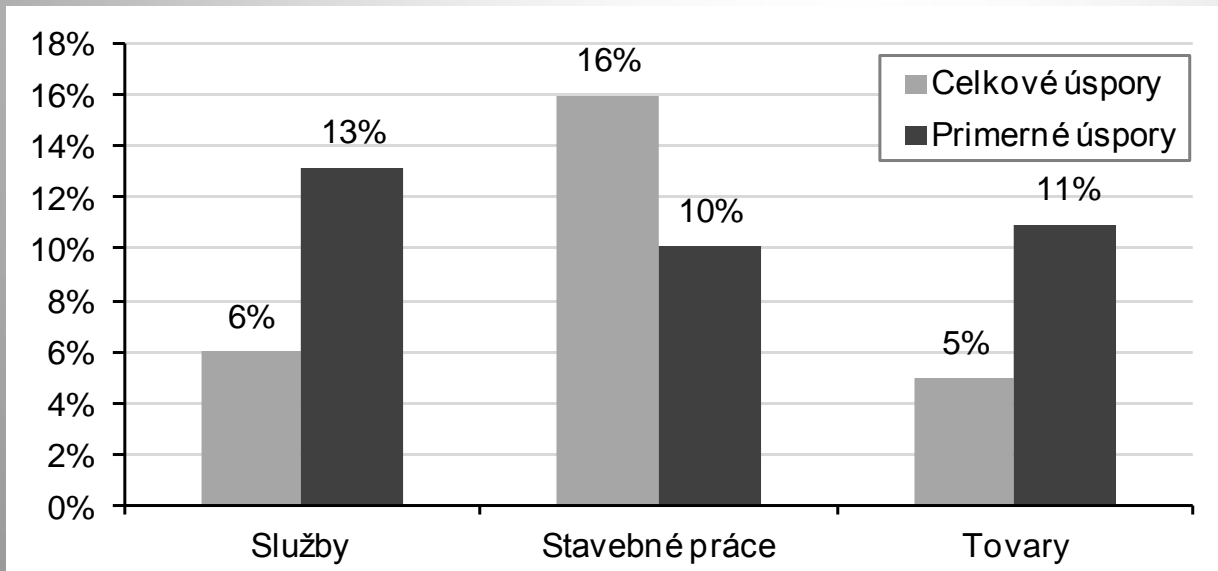
Graf 8: Celkové a priemerné úspory pri jednotlivých typoch finančných limitov

2.2. Úspory

- ❖ Výška úspor vs. predmet zákazky:
 - najvyššie celkové úspory sa dosiahli **pri stavebných prácach, zatiaľ čo pri tovaroch boli najmenšie.**
 - Najvyššie **priemerné úspory pri službách**, pričom však tovary zaostali iba o dva percentuálne body a stavebné práce o tri.

Graf 9: Celkové a priemerné úspory pri jednotlivých predmetoch zákazky

2.2. Úspory

- ❖ Výška úspor vs. počet záujemcov:
 - na základe **vytvoreného regresného modelu** pozorujeme rôznu efektivitu e-aukcií v jednotlivých rokoch
 - v roku **2008** priemerná dosiahnutá úspora – **menej ako 15%** (aukcie s aspoň 10 ponukami – **menej ako 10%**)
 - v roku **2010** – úspory systematicky **presahujúce 20%**

Tabuľka 3: Závislosť očakávanej výšky úspor od počtu ponúk v e-aukciách v jednotlivých rokoch

počet ponúk	2008			2009			2010		
	Počet e-aukcií	Priemerný počet ponúk	Priemerná úspora	Počet e-aukcií	Priemerný počet ponúk	Priemerná úspora	Počet e-aukcií	Priemerný počet ponúk	Priemerná úspora
1	1	1	-3,4 %	4	1	1,9 %	21	1	1,0 %
2	31	2	3,4 %	67	2	4,3 %	56	2	7,9 %
3	26	3	10,0 %	123	3	8,0 %	103	3	10,5 %
4	14	4	9,0 %	25	4	15,7 %	64	4	12,7 %
5-10	16	7,4	14,5 %	47	6,3	18,6 %	76	6,3	20,8 %
> 10	4	16,0	8,3 %	5	13,6	17,6 %	13	15,2	22,9 %
spolu	92	4,1	8,2 %	271	3,6	9,7 %	333	4,1	12,7 %

2.3. Cenový benchmarking

- ❖ cenová mapa, ktorá sa zameriava na 10 špecifických komodít a porovnáva priemerné ceny za jednotlivé roky, ktoré sa dosiahli pri súťažení bez použitia e-aukcie s prípadmi, keď sa tento postup verejného obstarávania využil.
- ❖ Iba pri jednom z uvedených typov komodít boli vysúťažené ceny nižšie v prípade, keď výber nebol realizovaný prostredníctvom e-aukcie.

Tabuľka 4: Celkové priemerné ceny a ich rozdiely

Komodita	Priemerná cena v €			Počet porovnávaných zákaziek
	aukčný postup	neaukčný postup	Rozdiel	
Papier A3 80g, kvalita B, 1 balík – 500 ks	4,18	5,9	-29,2 %	17 (7 EA)
Papier A4 80g, kvalita B, 1 balík – 500 ks	2,3	2,69	-14,5 %	21 (8 EA)
Obálka B6 s doručenkou, samoprepis (1 ks)	2,3	2,69	-14,5 %	16 (5 EA)
Euroobal A4 (1 balík - 100 ks)	1,131	1,385	-18,3 %	17 (5 EA)
Jar - prostriedok na umývanie riadu (1 l)	1,146	1,326	-13,6%	13 (4 EA)
Toaletný papier dvojrstvový, 400 útržkov (1 ks)	0,188	0,199	-5,5 %	10 (4 EA)
Elektrická energia - jednotarif (1MWH)	66,69	122,68	-45,6 %	11 (3 EA)
Údržba zelene - kosenie trávnik (1 m ²)	0,065	0,07	-7,1 %	7 (3 EA)

2.4. Dodatky

- ❖ Pri vzorke 725 verejných zákaziek došlo k uzavretiu 51 dodatkov (7 % z celkového počtu sledovaných zákaziek).
 - Relatívne najviac dodatkov bolo uzavretých pri stavebných prácach, t.j. z celkového množstva uzavretých dodatkov išlo o 88 %. Vzhľadom na skutočnosť, že stavebné práce je najťažšie jasne zdefinovať, typológia dodatkov zodpovedá danému predpokladu
 - Najviac dodatkov sa uzatváralo pri podprahových zákazkách

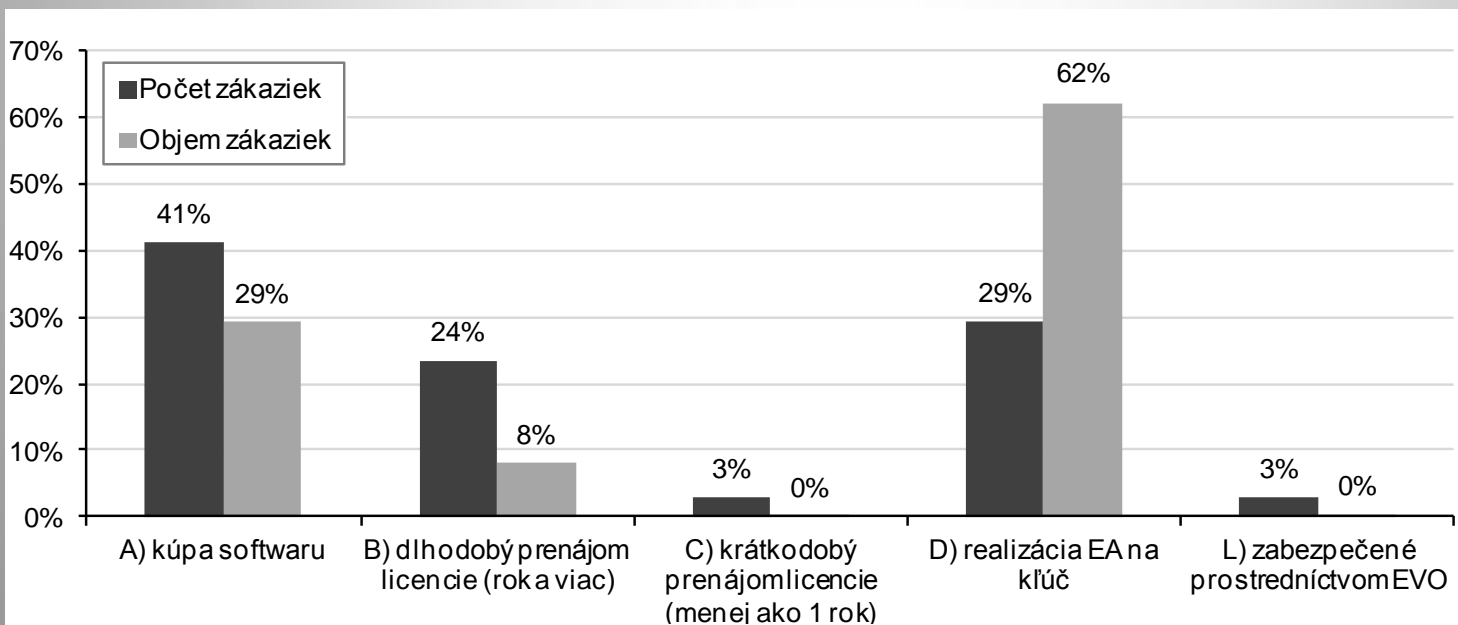
Tabuľka 5: Verejné zákazky podľa finančných limitov a dodatky

Typ zákazky	Podlimitná	Podprahová	S nízkou hodnotou	Celkový súčet
Celkový počet dodatkov pri jednotlivých typoch zákaziek	3	22	26	51
Počet obstarávateľov, pri ktorých došlo k uzavretiu dodatkov	3	6	8	10
Percentuálny podiel zákaziek, pri ktorých sa uzavreli dodatky	8 %	29 %	5%	7%

2.4. Nákup aukčných služieb

- ❖ všetci verejní obstarávatelia (mimo MŠVVŠ SR) v našej vzore takéto služby nakupujú od externých dodávateľov, teda interné kapacity na realizáciu e-aukcie sú ešte pomerne slabé.
- ❖ používajú najmä tri typy služieb od aukčnej/softwarevej spoločnosti, t.j. kúpu softwaru, dlhodobý prenájom licencie a realizáciu e-aukcie na kľúč, a to až v 94 % prípadov našej vzorky.

Graf 10: Typy služieb kupovaných od aukčných firiem

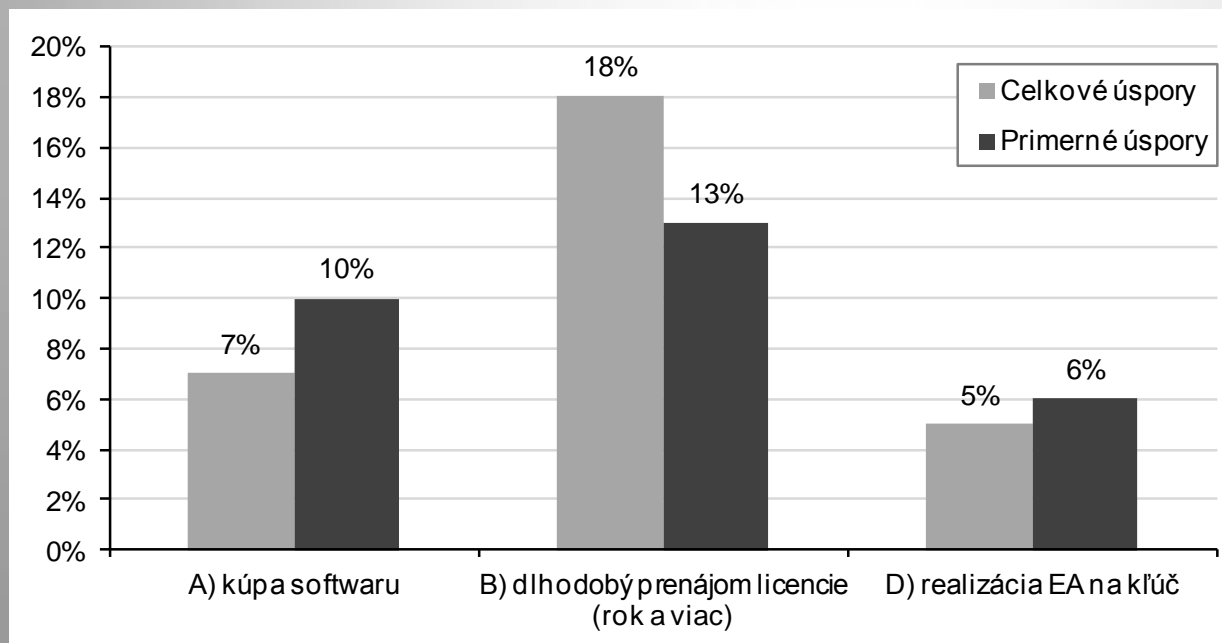

2.4. Nákup aukčných služieb

❖ Výška úspor vs. typ nakupovaných služieb:

- o najväčšie celkové aj priemerné úspory sa dosiahli pri dlhodobom prenájme licencie. Druhými v poradí boli úspory pri kúpe softwaru. Najnižšie úspory sa dosahovali pri realizácii elektronických aukcií na kľúč, čo je pravdepodobne spôsobené precíznym nastavením celého aukčného procesu.

Graf 11: Typy služieb kupovaných od aukčných firiem a priemerné úspory

3. Typológia e-aukcií

3.1. Podľa ukončenia e-aukcie

❖ Podľa spôsobu ukončenia e-aukcie:

○ Otvorená

- e-aukcia skončí, ak verejný obstarávateľ/obstarávateľ nedostane žiadne ďalšie nové ceny alebo nové hodnoty spĺňajúce požiadavky týkajúce sa minimálnych rozdielov od prijatia poslednej ponuky

○ Uzavretá

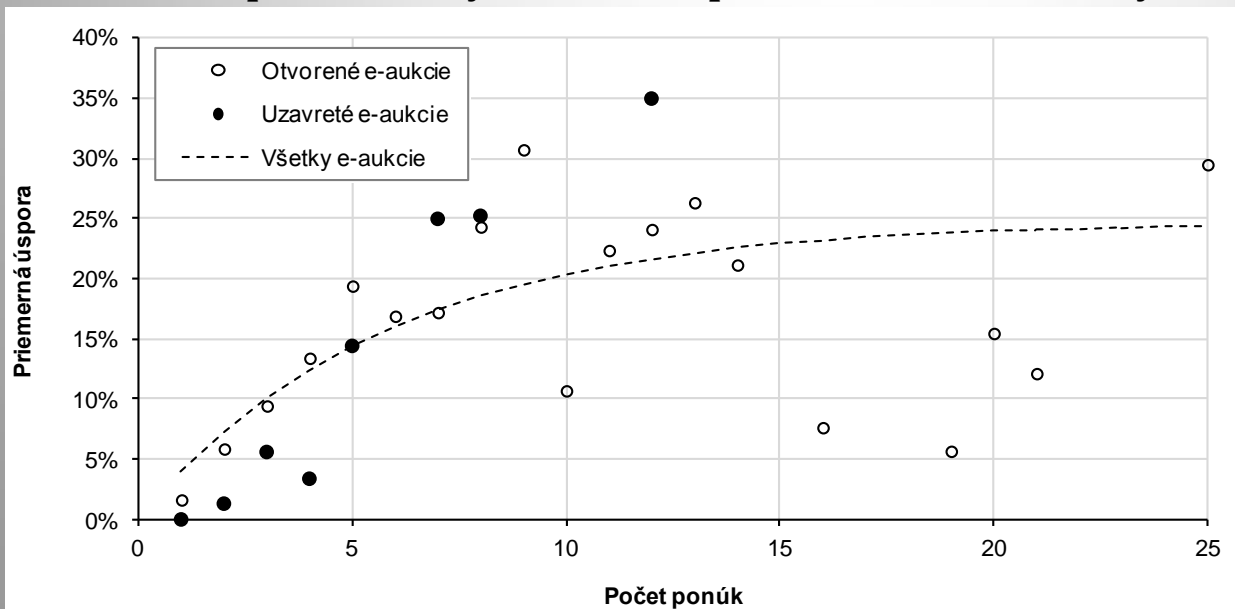
- e-aukcia skončí vo vopred stanovenom dátume a čase skončenia e-aukcie alebo ak sa dokončil počet etáp e-aukcie, ktorý bol pevne určený vo výzve na účasť v e-aukcii.

3.1. Podľa ukončenia e-aukcie

❖ Ekonomická výhodnosť otvoreného a uzavretého typu vs počet súťažiacich:

- Väčšina verejných obstarávateľov (92 %) využívalo otvorené e-aukcie.
- Priemerná dosiahnutá úspora pri otvorených aukciách (11,4 %) je viac ako dvojnásobná oproti úspore pri uzavretých aukciách (4,7 %). Časť tohto rozdielu sa dá vysvetliť rôznou mierou súťaženia, keď v otvorenej aukcii boli priemerne 4 ponuky, ale v uzavretej iba 2,8.

Graf 12: Závislosť očakávanej výšky úspor od počtu záujemcov v e-aukcii podľa formy e-aukcie v porovnaní s očakávanými úsporami

3.2. Podľa určenia začiatkovej ceny

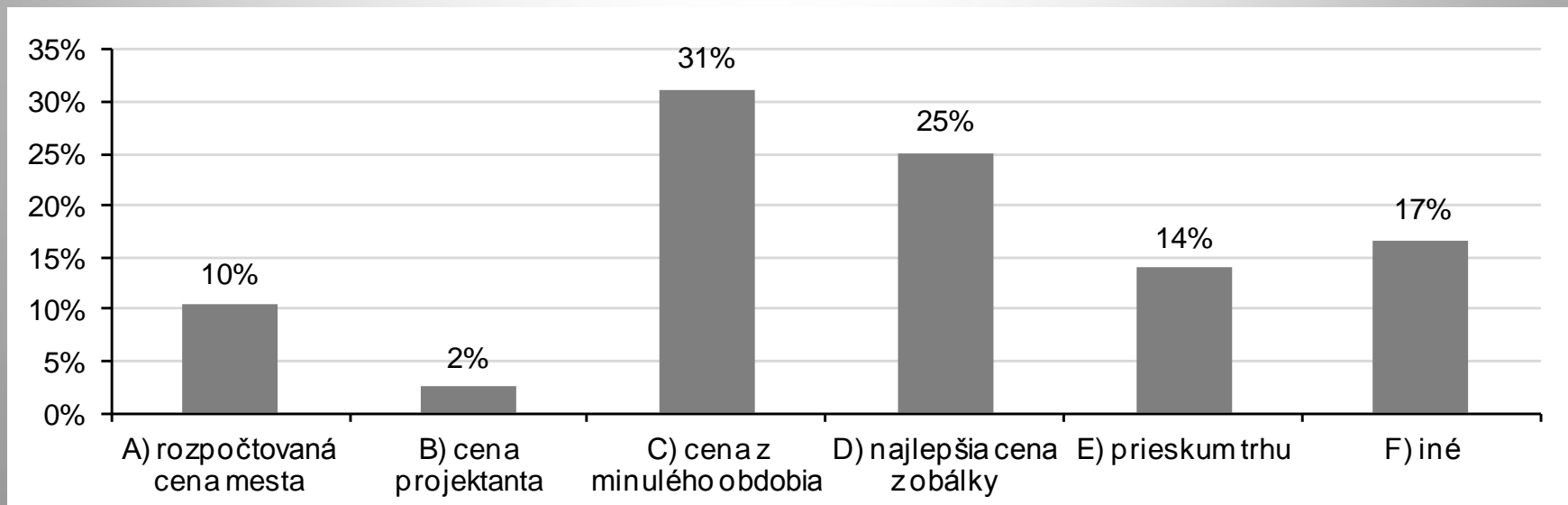
❖ Podľa spôsobu definovania začiatkovej ceny:

- rozpočtovaná cena mesta (verejného obstarávateľa)
- cena projektanta
- cena z minulého obdobia
- najlepšia cena z obálky
- prieskum trhu
- iné

3.2. Podľa určenia začiatocnej ceny

- ❖ v rámci vzorky 688 zákaziek sa najviac pracovalo s cenou **určenou z minulého obdobia** (31 % subjektov) alebo **obáľkovým spôsobom** (25 %), čo sú pomerne lacné, rýchle a administratívne jednoduché metódy definovania začiatocnej ceny.
- ❖ Najmenej používaným spôsobom určovania úvodnej ceny bola **cena projektanta** (2 %), ktorá môže byť síce technicky presnejšia, ale aj drahšia.

Graf 13: Spôsoby určenia začiatocnej ceny

3.2. Podľa určenia začiatocnej ceny

- ❖ Spôsob určenia začiatocnej ceny vs. počet záujemcov:
 - **najpresnejšie dokáže vysúťaženú cenu odhadnúť projektant**, kde ani väčší počet uchádzačov neprináša výraznú finančnú úsporu.
 - Zdá sa, že aj rozpočtovaná cena mesta, cena z minulého obdobia a najlepšia cena z obálky generujú pomerne presný odhad výslednej ceny. Tu však zohráva veľkú úlohu počet ponúk, keď s rastúcim počtom ponúk výrazne rastú dosiahnuté úspory.
 - **Najmenej presná metóda na určenie začiatocnej ceny je prieskum trhu**

Tabuľka 6: Priemerné úspory v závislosti od spôsobu určenia začiatocnej ceny

Spôsob určenia začiatocnej ceny	Priemerný počet ponúk	Všetky e-aukcie		e-aukcie s najviac tromi ponukami		e-aukcie s aspoň štyrmi ponukami	
		počet e-aukcií	priemerná úspora	počet e-aukcií	priemerná úspora	počet e-aukcií	priemerná úspora
Rozpočtovaná cena mesta	3,3	68	6,6 %	44	2,7 %	24	13,7 %
Cena projektanta	4,6	17	2,4 %	5	0,6 %	12	3,1 %
Cena z minulého obdobia	3,2	211	9,0 %	173	6,0 %	38	22,9 %
Najlepšia cena z obálky	5,6	169	11,6 %	67	7,5 %	99	14,4 %
Prieskum trhu	4,3	95	20,0 %	47	16,3 %	48	23,7 %
Iné	2,9	113	10,2 %	75	7,3 %	36	16,0 %

Zhrnutie

- ❖ Pri subjektoch využívajúcich e-aukcie sa tento postup používa skôr ako pomocný než ako dominantný postup verejného obstarávania.
- ❖ Najviac sa z hľadiska početnosti používajú e-aukcie na nákup tovarov, keďže ide o ľahšie merateľný predmet obstarávania, a pri zákazkách s nízkou hodnotou.
- ❖ E-aukcie prinášajú pozitívne ekonomické efekty vo forme priemerných úspor, a to typicky od 10 % do 12 %, aj keď ich aplikácia si vyžaduje zdroje na ich realizáciu.
- ❖ Dodatky nedeformujú dosiahnuté ekonomické efekty a sú dokonca v priemere mierne nižšie ako pri používaní klasických postupov verejného obstarávania

Zhrnutie

- ❖ E-aukcie prinášajú väčšiu dôveru do procesu verejného obstarávania v porovnaní s klasickými postupmi, keďže priemerný počet súťažiacich sa pohybuje okolo troch subjektov.
- ❖ Vyšší počet súťažiacich generuje nižšiu výslednú cenu – a to bez ohľadu na metódu určenia začiatkovej ceny.
- ❖ Rozhodujúci vplyv na mieru úspor majú práve tie atribúty aukcie, ktoré môže obstarávateľ ovplyvniť:
 - Uzavreté e-aukcie sa zdajú byť menej efektívne ako otvorené aukcie.
 - Vyššie vynaložené úsilie na jej určenie sa skutočne premietne do súťaže, ktorá generuje nižšiu cenu. Najvyššie priemerné úspory sa objavili pri určení ceny prostredníctvom prieskumu trhu, kde jednotliví potenciálni oslovení uchádzači pravdepodobne nemajú dostatočnú motiváciu správať sa racionálne .
 - Úspory sa dosiahli pri začiatkovej cene definovanej cez analýzu projektanta.

Zhrnutie

- ❖ Novelou zákona o verejnom obstarávaní sa zaviedla povinnosť používať e-aukcie pri nadlimitných zákazkách a od 1.januára 2012 aj pri zadávaní podlimitných zákaziek.
- ⇒ Keďže nadlimitné zákazky tvoria vyše 70 % z celkového objemu uzavretých zmlúv verejných obstarávateľov, obstarávateľov a iných subjektov, povinnosť využívať e-aukcie pri takýchto zákazkách môže **pozitívne ovplyvniť mieru vynakladaných financií na verejné obstarávanie, napr. priniesť výraznejšie úspory a vyššiu transparentnosť.**

Ďakujem za pozornosť